

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo.

Nezaprite reklamacije so poštnine proste. Telefon Interurban št. 113.

118. številka.

Maribor, dne 17. oktobra 1928.

Letnik XV.

Proračun in finančni zakon.

Finančni minister je predložil zakonski predlog proračuna za leto 1923-24. Ta proračun, oziroma finančni zakon, pa nima samo predloge glede državnih dohodkov in izdatkov, temveč celo vrsto zakonskih odredb, s katerimi se spreminjajo nekatere z zakonom določene ustanove po posameznih pokrajinah, ki pa niso v neposredni zvezi s proračunom. Nadalje se nekatera zakonita določila bivše kraljevine Srbije raztegnejo na celo državno področje, četudi bi se v posledici tega morala menjati cela vrsta zakonitih določil v posameznih pokrajinah. Tako se med seboj kosajo že obstoječi zakoniti predpisi s predloženimi spremembami. Za nas je tak način zakonodajstva nekaj novega. Tudi to ni jasno, ali imajo take budgetarne odredbe samo prehodno moč, torej samo za eno leto, za katero je proračun predložen, ali pa imajo stalnost, dokler se ne sprejme nova zakonita podlaga. Primer: Ali velja odredba o kuku samo za ono dobo, za katero je predložen budget ter potem avtomatično prestane, ali pa bo ostala ta odredba tako dolgo, dokler se s posebnim zakonom to vprašanje ne reši.

To fragmentarno krpanje, popravljanje in menjanje posameznih zakonitih odredb, iztrganih iz koneksa posameznih zakonov, je mogoče zelo prikladna stvar, gotovo je pa to, da bo pri pestri kopici našega zakonodajstva privedlo do silne zmede. Ta zmeda bo tako velika, da se ne bodo znašli v njej niti kvalificirani upravni, finančni, davčni in sodnijski organi, kaj šele potem masa nekvalificiranega uradništva, ki nam pri vseh režimskih redukcijah še vedno ostaja.

Odredbe, ki spremljajo budget, so pač istega duha, kot je novo sprejeti zakon o taksah. Vidi se prav jasno, da zakonodajalec sploh ne misli na kontrolo in revizijo vsega tega, kar je nakopičil. Ali mu je kontrola sploh odvrtna stvar, ali pa je prišel do prepričanja, da je sploh nemogoča in da naj se potem novih bremen grabi kolikor le mogoče, da se tako ne bi videl manko, ki vsled pomanjkanja kontrole in organizacije nastaja.

Ze sedaj se pritožuje zunanji poslovni svet nad vsemi mogočimi napakami in zaprekami naše uprave. Ljudje iz inozemstva že sedaj ne morejo priti do rešenja svojih zadev pri naših upravnih in sodnijskih oblastih. Ni še dolgo, ko smo prinesli oceno nekega ameriškega notarja o poslovanju SHS-konzulata v Čikagu. Mož je pisal v Slovenijo, da z našimi oblastmi ne bi rad imel posla in da če bi bil na kako rešitev od njih navezan, bi lahko prej poginil, predno bi jo dobil. Nadalje poročajo razni listi, da so po sodnijah v južnih krajih redki spisi mlajši od treh let in da je nerešeno še vse polno po pet let starih aktov. Tako je že sedaj, kako bo še le v bodoče, ko ena naredba goni drugo in ko novi predpisi, odredbe in takse s toliko silo otežkočajo uradno postopanje.

Srbski kredit v inozemstvu nikdar ni bil kaj posebnega, ker so povsod dobro vedeli, da srbska uprava ni dobra. Sedaj pa, ko je ta uprava vzela celo državo v svoje roke, je pa seveda še slabše. Mi dobivamo k večjemu vojno-politične kredite, od katerih pa ne pride denar v državno blagajno, temveč samo stara municija na bitljsko polje, da tam ob prvi priliki vsled zanikarnosti eksplozira. Za tuje finančne in gospodarske kroge naša uprava pač ni nobena atrakcija. Finančni minister dosledno izvaja svojo deflacijsko politiko in radi tega predlaga tudi proračun z 11 milijard dinarjev dohodkov in ravno toliko izdatkov. Bodočnost pa mora pokazati, ali niso te številke samo fiktivne in ali ne bo treba zopet zahtevati naknadnih kreditov.

Da se doseže proračunsko ravnotežje, se morajo ali dohodki povečati, ali pa izdatki zmanjšati. Torej z ene strani varčevanje, z druge strani pa povišanje produkcije in trgovine. V proračunskem predlogu o varčevanju ne vidimo dosti. Samo ministrstvo za socialno politiko ima manjše izdatke, kar pa samo dokazuje, da smo socialno nazadnjaška država. Vsa druga ministrstva, posebno pa ministrstva vojne in policije ali notranjih zadev, pa imajo veliko večji proračun od lanskega leta. Kljub redukciji uradnikov in častnikov vidimo, da so neproduktivni proračunski izdatki vedno večji, stran dohodkov nam pa kaže, da je država največji navijalec cen in povzročitelj druginje.

Davki se zvišujejo tam, kjer najhujše zadene maleda človeka, velekapitalizem pa se podpira in ščiti na vsi moč. Vedno večja druginja, davki, takse, tarife, vedno večje pomanjkanje gotovega denarja in vedno manj kredita v inozemstvu, to so žalostna dejstva, katerih ne more prikriti lepo sfrizirani proračun z ravnotežjem 11 milijard dohodkov in 11 milijard izdatkov. Ministri so veliki optimisti, če se jih opozori na krizo, pa kažejo na Čehoslovaško, češ, da je tudi ona preživela svojo krizo. Samo na to se ne spominjajo, da je svetovni publicist Seton Watson še pred kratkim zapisal, da so na Češkem najboljše, pri nas pa najslabši na krmilu.

Politični položaj.

Akcija za opozicijski blok. Pri pravi opoziciji (Jugoslovanski klub in Jugoslovanski muslimanski klub) demokratska akcija ni naletela na popolno odobravanje in se gleda na to akcijo skeptično. Med posameznimi strankami so tako velike razlike, da bi bilo treba dolgo časa, dokler se ne odstranijo nespornosti in najvažnejše načelne razlike. Največja zapreka za demokrate je vprašanje revizije ustave, od katerega dr. Ko rošec in dr. Spaho ne moreta odstopiti pod nobenim pogojem. Četudi demokrati zadnji čas začenjajo po malem obsojati centralizem, ki se izkorišča v velesrbske interese, vendar oba opozicijska kluba sodita, da demokrati ne bodo hoteli imeti toliko poguma, da bi odkrito stopili pred ljudstvo z zahtevo, da se izvrši revizija ustave. Tako je akcija demokratov ostala za sedaj v mejah neobveznih razgovorov. Napram demokratom je pa tudi največja previdnost na mestu. Če bi se s pomočjo proticentralistične opozicije vrgla radikalna vlada, je čisto gotovo, da bi prišlo do nove koalicije med radikali in demokrati, kar slednji iskreno žele ter skušajo v ta namen izrabiti ostale opozicijske skupine.

Pašić—Protič in radikalna stranka. Pašičev krog je po «Tribuni» razširjal vest, da je Ljuba Jovanović interveniral pri Protiču zaradi vrnitve v stranko. Protič temu v «Novosti» takole odgovarja: «Res je bil gospod Ljuba Jovanović pri meni, a to ne sedaj, temveč konec julija ali pa prvih dni avgusta in sicer na mojo prošnjo. Vračal sem se tedaj iz Rogaške Slatine in ker sem v Zagrebu slišal vesti o raznih aferah ter celo o nekaki nepričakovani revoluciji v Hrvatski, po katerih vesteh je prišla najvišja državna uprava pred vsemi v silno žalosten in smešen položaj, sem prišel v Beograd hotel opozoriti na ta tragikomični položaj, mislil sem, da dobro storim, če g. Jovanoviću to povem in tako sem ga prosil, naj pride k meni, kar je on tudi storil.

— Kar se tiče moje vrnitve v stranko, naj si gospod Taleov (direktor «Tribune») in g. Pašić ne razbijata glave s tem, da bi iz tega kaj bilo. Oba vesta prav dobro, da je gospod Pašić podrl vse mostove med seboj in menoj in da meni ni mesta v radikalni stranki, dokler je on tu in dokler radikalna stranka pod njegovim vodstvom vodi tako škandalozno politiko. Gospod Pašić lahko torej čisto mirno piše, predloži in izvede zakon o Panteonu, ki mu je, kakor se vidi, tako na srce prirastel, da ga ne vzmernirja ne reško vprašanje, ne korupcija in ne na glavo postavljeni režim, kateremu on lahko dostojno predseduje. O tem se lahko brigajo tudi drugi, misli on, a za Panteon težko, da bi se kdo drugi trudil razven njega». — Ta Protičev odgovor dela velike skrbi radikalom. Da bi nastopili proti njemu, jim danes ne kaže, priznati morajo pa tudi sami, da je Pašičeva politika fatalna za državo in za stranko. Poslanci-radikali, ki se nagibljejo k Protiču, so prepričani, da to njegovo pismo ne bo ostalo brez efekta v radikalni sredini in v javnosti.

Tajno posvetovanje radikalnega kluba. Te dni je imel radikalni klub sejo, na kateri se je razpravljalo o korupciji in aferah radikalnih ministrov, posebno pa se o aferi dr. Laze Markovića. Na tem zborovanju je grupa nezadovoljnih poslancev z Rankovičem na čelu dobro izprašala vest ministrom. Kot glavni govornik je fungiral sam Rankovič, ki je naglašal, da zahteva samo ljudstvo, da se razčistijo afere, radi katerih je moral dr. Markovič odstopiti. Zahteval je posebno anketo, ki naj preišče vse slučaje korupcije zlasti one pri sekvestrih in pri vojni odškodnini. V imenu nezadovoljnejev je trdil, da se ne sme nalagati narodu novih bremen, katere potem ljudje, kot je dr. Markovič trošijo za svoje potrebe. Dr. Markovič je s svojim delovanjem škodoval radikalni stranki bolj, nego vsi govori opozicije. Za Rankovičem je govoril proti dr. Markoviču še poslanec Milutin Dragović, branil so ga pa ministri dr. Kojić in Simonović. Ker je naposled postala debata vsem navzočim neugodna, ker je hotel vsak povedati o svojem tovarišu, da ima na vesti afere, so poslanci sklenili na predlog predsednika Djuričića, da se o Markovičevih aferah razpravlja potem, ko se on vrne v Beograd.

Državni proračun, kateri se je razdelil poslancem, se znatno razlikuje od lanskega proračuna. Opaža se tudi težnja, počasi vse centralizirati, radi tega pa dohodki od monopolov, ki so na primer lansko leto znašali čez 1 milijardo dinarjev, letos so pa znatno povišani in so razdeljeni na posamezne pokrajine, združeni pod splošnimi dohodki tako, da se v bodoče ne bo moglo več konstatirati, koliko dohodkov vržejo državni monopoli v posameznih pokrajinah. Druga novost je, da se je od pokrajine Hrvatske in Slavonije odcepil Srem in priklopil Vojvodini. Razloga za to odcepitev se ne pove, gotovo niso merodajni narodnostni momenti, ker s prikloplitvijo Srema k Vojvodini se pojača le Nemce in Madžare v škodo hrvatskega in srbskega prebivalstva. Edina vrlina novega proračuna je, da so na drobno specifikirani dohodki in stroški državnih posestev

Belje in Topolovec, kar omogoča vpogled in boljšo kontrolo. Finančni minister je pridržal staro prakso, da se v finančni zakon vrine stvari, ki ne spadajo noter, radi tega vsebuje finančni zakon nad 200 členov.

Sklep Hrvatske zajednice. V nedeljo se je v Zagrebu vršila seja osrednjega odbora Hrvatske zajednice. Na seji so pretresali notranjepolitični položaj in sklenili, da stranka še nadalje podpira Radića. Kakor je Radić zbral okoli sebe vse hrvatske kmete, tako hoče Hrvatska zajednica strniti okoli sebe vso hrvatsko inteligenco. Na seji je bila obsojena akcija dr. Šurmina in sprejet na znanje njegov izstop iz odbora. Zajednica odklanja in obsoja vsak poskus za razdvojitve Hrvatskega bloka.

Režimsko nasilje na Hrvatskem. Uprava je najprej zapečatila knjige zadruga «Seljaški dom» s pretvezo, da mora izvršiti revizijo, ker obstoja sum nerednega poslovanja, potem je pa razpustila tudi društvo «Hrvatska žena» v Zagrebu in v pokrajini. Iz krogov «Hrv. žene» se širi vest, da je razpuščena zato, ker pred tremi dnevi ni hotela dati gospej dr. Cimičevi gotovo svoto za zibelko prestolonasledniku. Zena pokrajinskega namestnika gospa dr. Cimičeva stoji namreč na čelu te akcije, da bi dobila odlikovanje: «Hrvatska žena» ji pa ni hotela pripomoči do tega. Zato je gospa Cimičeva društvu že takrat zapretila in čez tri dni je bilo društvo razpuščeno.

Po svetu.

NEMSKI DRŽAVNI ZBOR.

V nemškem parlamentu je sedaj 12 strank, ki se od desne na levo takole delijo: Deutsche Völkische Freiheitspartei. Ta stranka je rezultat razkola v nemški nacionalni stranki in tvorijo jo člani skrajnega desnega krila. Stranka je bila že pred meseci od vlade razpuščena, a še vedno deluje v monarhistični in antisemitski smeri. Njen list je «Deutsche Zeitung», v parlamentu ima tri zastopnike, zunaj jo pa predstavlja Ludendorff z drugimi voditelji monarhističnega in šovinističnega pokreta. — Deutsche National Partei. To je drugi del bivše nemške nacionalne stranke in sicer nje na protestantska frakcija. Ta stranka ima v parlamentu 63 poslancev, izvoljenih s 4.260.000 glasov. Njen program je pangermanističen, militarističen, konservativen, monarhističen in za prusko hegemonijo s Hohenzollerni na čelu. Sestavljena je iz pruskih junkerjev, oficirjev in uradnikov, njene tendence so pa zmernejše od nje sorodne, prej navedene stranke. Listi: «Kreuzzeitung», «Deutsche Tageszeitung», «Hamburger Nachrichten».

Deutsche Volkspartei. Njeni predsednik je dr. Stresemann. Ima 65 poslancev, izvoljenih s 3.650.000 glasov. Stranka izhaja iz desnega krila bivše narodno-liberalne stranke, njen program pa je monarhističen v principu, zahteva pa obnovo monarhije ustavnim potom. V tej stranki je tudi Stinnes. Njeni listi: «Dei Zeit», «Deutsche Allgemeine Zeitung», «Lokal Anzeiger», «Kölnische Zeitung».

Bayerischer Bauernbund je regionalistična stranka sestavljena iz kmetov, ki zahtevajo socializacijo veleposestev ter zastopajo idejo samostojne Bavarske. V parlamentu ima ta stranka 4 poslance njene glavni organ je pa «Neue Zeit» (München).

Bayerische Volkspartei je stranka bavarskih katoličanov, ki so se odcepili od centra, ker zahtevajo samostojno Bavarsko. Ta stranka je na Bavarskem sedaj na krmilu in zahteva obnovo monarhije pod Wittelsbachovi legalnim potom. V državnem zboru ima 20 poslancev. Glavna lista: Bayerischer Kurier in Bayerische Staatszeitung».

Christliche Volkspartei zastopa renski federalizem in ima samo enega poslanca. List: Rheinische Worte.

Deutsche Hannoveraner hoče separacijo Hannovera od Pruske in ustanovitev samostojne države Spodnje Saške. Stranka je antipruska in antisocialistična, ima pet poslancev in «Dannenberger Zeitung» kot svoje glavno glasilo.

Centrum ima 68 poslancev, izvoljenih s 3.540.000 glasov. Voditelji stranke: dr. Wirth, Hermes, Stegerwald, Brauns. Program je pred vsem katoliški in se upira na krščansko-socialni sindikalizem. Večino iz, vseh, tudi delavskih slojev, ima ta stranka v južni Nemčiji. Listi: «Germania», «Kölnische Volks-Zeitung», «Tremonia, Der Deutsche».

Demokratische Partei se je kakor Volkspartei razvila iz nekdanje liberalne stranke in sicer iz njenega levega krila. V parlamentu ima 45 poslancev in stoji na republikanskem stališču. Glavni listi: Berliner Tagblatt, Frankfurter Zeitung, Berliner Lokalanzeiger.

Vereinigte socialdemokratische Partei Deutschlands ima 170 poslancev in sicer 112 bivših večinskih socializmov (desničarjev) in 58 neodvisnih (levičarjev).

Unabhängige Sozialdemokratische Partei Deutschlands je od starih neodvisnih preostala samostojna

frakcija, ki ima 7 poslancev ter se približuje komunistom, ker je za diktaturo proletarijata.

Vereinigte kommunistische Partei Deutschlands je nemška sekcija moskovske internacionale in ima 17 poslancev. Glavne osebnosti: Clara Zetkin, Stöcker, Thalheimer, Hoellein. Stranka ima 42 listov, glavno glasilo je pa «Rote Fahne» v Berlinu.

Položaj v Bolgariji. Bolgarska vlada se na vso moč trudi, da bi se pokazala pred svetom kot dobra braniteljica pred komunistično nevarnostjo in pa kot predstavnica demokratizma. Doma je pa njen položaj silno težek in z njo so nezadovoljni najširši sloji. Če se je Stambolijskemu očitalo, da je izvajal diktaturo v prid seljaštva, se mera reči sedaj v Cankovi vladi, da izvaja ona najhujši teror proti večini v prid svojega ozkega velekapitalističnega kroga in pa Wranglovev ter makedonskih komitov, ki so njena glavna opora. Proti Wranglovcem vlada največje ogorčenje, ker silno oblastno nastopajo. «Demokratizem» Cankove vlade se vidi tudi v tem, da si že vnaprej deli mandate. Socijalnim demokratom, ki ji pomagajo, obljublja n. pr. do 30 mandatov. Zemljoradniki so režimu bolj nevarni kot pa komunisti. Kmetске mase so v vedni pripravljenosti in vsak čas lahko zopet izbruhne vstaja.

Za glavno mesto Turčije je sedaj definitivno določena Angora. Dasi so bili zlasti sultanovi pristaši in starejši Turki za to, da postane glavno mesto zopet Carigrad, je vendar narodna skupščina sprejela predlog izmet pašce, da ostane Angora glavno mesto. Vlada ulemeljuje to s trditvijo, da ne leži Carigrad dovolj centralno, ampak ob meji države ter je preveč izpostavljen napadom.

Fašistovska zarota v Bukarešti. Afera s fašistovsko zaroto postaja vedno bolj zapletena in obširna. Policija vrši na vseh krajih hišne preiskave, na podlagi katerih prihaja do novih aretacij. Na podlagi dokumentov, ki so jih našli pri zarotnikih, se jim je dokazalo, da so imeli zveze z inozemskimi tajnimi organizacijami. S preiskavo je kompromitiranih več uglednih oseb v Bukarešti. Aretiranih je tudi mnogo dam iz najvišjih krogov. Vodje zarote so priznali svojo krivdo. Fašistovski prevrat je s temi vladnimi odredbami onemogočen najbrž za vselej.

Generalni štrajk na Poljskem. Na Poljskem je izbruhnila stavka, ki se je razvila v splošen štrajk. Stavkati so začeli se železničarji, samo pošta in brzojav delujeta. Vlada je zagrozila vsem stavkujočim s takojšnjim odpustom iz službe, če se ne vrnejo na delo. — Vzrok stavke je mezdno gibanje.

Ameriško posojilo Nemčiji. Ameriški bankir Wimburn je izdelal načrt za posojilo Nemčiji. Ta načrt je že predložen ameriškim interesentom in nemški vladi. V New-Yorku samem predstavlja nemško imetje več kot 500 milijonov dolarjev in to bi se porabilo kot kritje in jamstvo za ameriško posojilo Nemčiji v znesku od 100 milijonov dolarjev. Nemška vlada je naročila svojemu zastopniku v Washingtonu, naj nadaljuje tozadevna pogajanja.

Mehika in Društvo narodov. Mehikanska vlada je poziv latinskoameričanskih delegatov pri Društvu narodov, naj prosi za sprejem v Društvo narodov, zavrnila z izjavo, da je s častjo Mehike nezdružljivo, prositi za sprejem v Društvo narodov, ker je bila Mehika ob ustanovitvi Društva narodov brez vzroka izključena. Poleg tega Mehika toliko časa ne more vstopiti v Društvo narodov, dokler Anglija ne prizna mehikanske vlade.

Proces proti morilcu Rajka Daskalova. Čehoslovaško državno pravdnništvo v Pragi je obtožilo bolgarskega dijaka Nikolova, ubijalca bivšega bolgarskega poslanika v Pragi, Daskalova radi zločina tajnega umora. Proces se bo začel v kratkem, ter vlada v celi Pragi veliko zanimanje za njegov izid.

Beleške.

Fabriciranje javnega mnenja kakor v bivši Avstriji. Ob priliki rojstva našega prestolonaslednika je šla iz Hercegovine posebna deputacija v Beograd, da se pokloni na najvišjem mestu ter izrazi udanost Hercegovcev. V tej deputaciji je bilo 20 Srbov-muslimanov, 25 pravoslavni Srbov, ostalo pa židje in katoliki, sami izraziti pristaši režima. To deputacijo so na tihem pripravljali že pred rojstvom prestolonaslednika, a o načinu sestavljanja deputacije govori danes cela Hercegovina. Nihče prej ni vedel, po kaj bo šla deputacija v Beograd; režimovci so jo vporabljali za strankino strašilo, s katerim so strašili svoje protivnike, češ, kaj vse bodo dosegli v Beogradu. V deputacijo so morali vstopiti po zapovedi vsi župani večjih mest. Župan mesta Ljubuški, 70letni starec, je vsled bolehnosti udeležbo odklonil, pa je radi tega veliki župan zapretil, da bo dal razpustiti občinski svet, župana pa zapreti. Za vodjo deputacije je bil imenovan komisar mostarske občine S. Čemolović, ki je med prebivalstvom Mostarja brez razlike strank smirno osovražen vsled svoje silovitosti in divjaštva. V deputaciji se je nahajal tudi znani Vojislav Soja, ki je bil v Avstriji slaven radi tega, ker je vedno vodil slične deputacije na Dunaj. Na ta način je Hercegovina izrazila v Beogradu svoj patrijotizem, kakor ga ni nobena druga pokrajina, niti sama Sumadija. Tak način manifestiranja patrijotizma živo spominja na rajno Avstrijo, ki je z enakimi deputacijami fabricirala javno mnenje. In ljudje, ki so se takrat znali vrniti v ospredje kot patrijoti in vodje deputacij, tudi danes najboljšče vozijo, samo da izrazijo svoj patrijotizem na isti način na drugem mestu.

Kaj vse je pri nas državni interes? Zadnje dni, ko vsi listi polnijo svoje vrste z aferami in korupcijami

ministrov in uradnikov in katerih je toliko, da jih listi ne morejo niti več slediti, je prišlo par listov v Beogradu, ki stoje najbližje vladi, na zelo pametno idejo, da onemogočijo bliatenje svojih ministrskih gospodarjev, ter jim omogočijo, da lepo brez kritike v miru poltajo svoje žepce. Ti listi nasvetujejo, da naj se s silo zabrani ostalemu časopisju pisati o aferah in korupciji, češ, da je to v interesu države, katere ugled trpi vsled bliatenja njenih predstavitev. Ti listi ne morejo z nobeno besedo pobiti obtožbe, katere iznaša časopisje proti ministrskim aferam, ki v interesu svojega žepa pletnijo narod in državo, zahtevajo, da se v interesu države molči o teh reparacijah. Silno nizko je padla morala ministrov in njihovih plačanih braniteljev. Ti listi so prišli na to idejo baš v pravem času. V narodni skupščini, zlasti v kroguh opozicije, pa tudi v samem radikalnem klubu zbira par poslancev pridno ves material o aferah ministrov in njihove porodice, da ga v ugodnem trenutku iznesejo pred javnost. V veliki nevarnosti se nahaja zlasti Pašičev sin Rade, katerega bodo ti poslanci presenčili z razkritjem par zanimivih njegovih afer, ki še niso znane v javnost. Razumljivo je torej, da se vladni listi boje za svoje milijnce, pa zato zahtevajo, da se zabrani razširjanje njihovih slabosti in zločinov med ljudstvo.

Komunistični vodja za avtonomijo. Te dni je izšla v Beogradu knjiga «Nacionalno pitanje u svetlosti marksizma» iz peresa znanega komunističnega intelektualca dr. Sime Markovića, prej profesorja, pozneje pa poslanca in voditelja komunistov. Dr. Sime Marković je sedaj zaprt v Požarevcu, obsojen na 2 leti ječe. Pisatelj imenuje teorijo «o treh plemenih enega naroda» «anahronizem», ki je brez vsake znanstvene podlage. Značilno je po dr. Markoviću, da te teorije najbolj vnelo zastopajo Srbi, ki so na tej podlagi tudi izdelali teorijo o «narodnem edinstvu Srbov, Hrvatov in Slovencev». Ta teorija je (po dr. Markoviću) dobro preračunjena, ker ima namen opravičiti srbski imperijalizem, to je izkoriščanje «prečasnih» krajev. Srbska buržoazija je bila manj razvita in finančno slabša kakor banatska in slovenska buržoazija in za to ni hotela začeti konkurenčnega boja s Hrvati in Slovenci pod enakimi pogoji, ker bi bila sicer podlegla, zato pa je čvrsto držala in odbržala državno oblast v svojih rokah. Hegemonistična politika srbske buržoazije je izraz njene gospodarske zaostalosti. . . . Vsa državna politika stoji v službi razrednih interesov srbske buržoazije. V valuti, v carinski, v davčni, v trgovski, v industrijski, v prometni, v socijalni in prosvetni politiki prevladujejo hegemonistične težnje srbske buržoazije. Gospodarski hegemonizem pa se mora nujno opirati na politični centralizem. . . . Da opraviči svojo reakcionarno ustavo, si je srbska buržoazija izmislila teorije o «narodnem in državnem edinstvu», češ: Če so Hrvati, Srbi in Slovenci en nedeljivi narod, mora biti tudi država SHS ena in nedeljiva. Nasproti tej buržoazni tezi o narodnem in državnem edinstvu zagovarja dr. Marković avtonomijo, ki bi bila edino sredstvo ne le za rešitev hrvatsko-srbskega spora, ampak za rešitev balkanske krize sploh. Pokrajinske avtonomije bi morale v glavnem odrediti tri nacije, Srbi, Hrvati in Slovenci v medsebojnem sporazumu. Dr. Marković predvideva možnost, da bi se trije narodi s časom mogli pretvoriti v enega, opozarja pa, da je sila največja zapreka tega možnega procesa.

Avtomobilni ministrov. Beograjska «Tribuna» priporoča v nekem uvodnem članku potrebo varčevanja v celotni državni upravi ter pravi, da bi z varčevanjem morali najprej začeti pri ministrih, ki so največji razsipuči. Predlaga, da se ukinejo poleg sedaj odrejenih še nekoliko ministrstev, a posebno priporoča potrebo, da se odzamejo ministrom avtomobilji, tako bi se prištedilo ogromno stroškov, ki jih ima država s temi avtomobili. Članek imenuje vožnjo ministrskih avtomobilov «nesramno besnost» ter piše takole: «Pred vojno je moral celo sam Pašič hoditi peš. Danes pa celo večerajšnji opankar, ki se je prej v svoji skoposti bal voziti se s ljakarjem, ko postane minister, nikdar ne izide iz avtomobila, kakor da je avtomobil sestavni del njegove opankarske visokosti. Ti ljudje niti ne čutijo prezir ljudstva. Z njimi vred se vozi v državnih avtomobilih njihova cela bližnja in najširša rodbina, njihove metre in hčerke metre, dojičke z otroci, katere sede v avtomobilih kot operetne kraljice v spremstvu žandarjev, ki so tako degradirani za lakaje in stuge. Z avtomobili, tako drago plačanimi, se vozi za ministre iz pristanišča ali železniške postaje luk in krompir, zemlja iz topčiderske ekonomije, grozdje od voličev, ki ga pošiljajo svojemu ministru v poklon ter naposled celo pohištvo. Gg. ministri, katerim je bil še večeraj tramvaj edino prometno sredstvo, se danes vozijo pa magari samo deset korakov od stanovanja, samo da se lahko pokažejo v avtomobilu, misleč, da jih ljudstvo občuduje. Ne vidijo porogljivega nasmeha in srda, s katerim jih spremlja ljudstvo pri njihovi paradi.»

Onevne novice.

Shodi poslancev SLS v nedeljo, dne 21. oktobra. Dr. Hohnjec: Ča d r a m, po rani službi božji v Orlovskem domu; Falez: R u s e, po rani službi božji; Krajnc: Novacerkev, po rani službi božji; Kugovnik: L i b e l i č e, po službi božji; Vrečko: S v P e t e r na Medv. selu, v župnišču. — V četrtek, dne 18. oktobra, ob pol 7. uri zvečer shod SLS na Teznu pri Mariboru v gostilni Vresnik. Govorita poslanca Falez in Žebot.

Smrt mladega duhovnika. Iz Zidanega mosta smo prejeli žalostno vest, da je umrl v ljubljanski bolnici v nedeljo gospod župnik Nikola Jambek v Raz-

borju pri Zidanem mostu. Pogreb blagopokojnega se je vršil v torek ob tretji uri popoldne. Rajni je bil rodom iz Kranjske in se je rodil 6. 12. 1880 posvečen je bil 25. 7. 1905 in župnik je postal 1. 5. 1914. Bil je po svojem značaju zelo miren, dobrosrčen delaven in gorec dušni pastir! Bolehal je že dalje časa. Naj v miru počiva, mlada duhovniška duša!

Poslanec Schauer-ja delamo odgovornega za grd napad na slovenske poslance v listu «D. Volksblatt» z dne 10. t. m., kjer piše, da bi se marsikatera postavila lahko zabranila, ako bi Jugoslovanski klub bil prisoten pri sejah. Ugotoviti moramo, kar je razvidno iz steno-grafskega protokola, da je Jugoslovanski klub vedno skoraj polnoštevilno prisoten, ugotoviti moramo dalje, da šteje vladna večina 100 radikalov, 13 Turkov in 8 Nemcev, v celem 130 poslancev, celotna opozicija pa 51 demokratov, 24 poslancev Jugoslovanskega kluba, 18 muslimanov, 10 zemljoradnikov, 2 socijalista, v celem 105 poslancev, razlika 25. Pribiti moramo, da je pri vsakem glasovanju bila razlika okrog 30 glasov. Trditve lista «Volksblatt» je čisto navadna laž, katere povzročitelj se nahaja blizu odpadnika Schauer-ja, ki ima namen nekoliko opravičiti dejstvo, da podpira poslanec Schauer velesrbsko politiko in glasuje za vojaški zakon, zvišane takse itd., ki povzročajo ljudstvu nova, neznošna bremena.

Poslanec Pucelj je po poročilu «Slov. Naroda» pogruntal, kako je SLS zapravila avtonomijo Slovenije, katere se dosedaj ni imela. Gospod Pucelj svetujemo, da na shodih, ako mu manjka druge, tvarine, govori o volovskih kupčijah, pojasni, kako se je lansko leto na njegov predlog v najhujšem času uknil izvoz živine, o izvozu svinj in o slavni družbi v Zaprešiču, o nakupu semenskega žita na Češkem, o lansko leto od cele vlade, tudi od njega predloženemu proračunu, ki je zahteval povišanje davkov za 650 milijonov dinarjev, o skrbi za odlikovanje in uračunanje službenih let za svoje zeta, o nastavljanju in napredovanju popolnoma nesposobnih in nekvalificiranih samostojčev v ministrstvu in oddelku za kmetijstvo v Ljubljani, o podelitvi štipendij slovenskim agronomom, o napredovanju živnozdravnikov-samostojčev, o razdelitvi dobička razredne loterije, o «velikem delu» za rešitev posojilnice, članic Verbanda v Gradcu, o skrbi za dosego dovoljnega kredita za kmet. šole, kemična preizkuševališča, kletarska nadzorništva, kmetijski pouk itd. Če mu manjka gradiva, mu bodo isto oskrbeli točno gg. Rohrmann, inž. Lah, Zidanšek, Gonbac itd. Ako pa želi gospod Pucelj govoriti o tem, kdo je zapravil avtonomijo, je njegova sveta dolžnost, da se bori z nami vred za dosego avtonomije Slovenije, potem pa naj s paznim očesom zasleduje vse, kar bi moglo prihorjeno avtonomijo Slovenije — zapraviti.

Demokratska stranka v mariborski oblasti. «Tabor» in «Juuro» javljata, kako prireja JDS po svojem oblastnem tajniku Spindlerju občne zbornice krajevnih organizacij. Po poročilih g. Spindlerja so ti občni zbori vedno nad vse dobro obiskani. Povsod «obilna» udeležba, a ko čitamo ob koncu poročila imena, so vedno stara in ista kot pred volitvami. Pred volitvami je bilo za demokratsko stranko na Slov. Stajerju vse najslajnejše, v Prekmurju zasiguranih celo 10.000 glasov brez agitacijskega miga g. dr. Kukovca, a po volitvah ni bilo demokratov niti za eden mandat. Slabše nego v volitveni dobi je gotovo sedaj, a g. Spindler vidi in gleda vse na veliko, ker se je naučil takih debelih vidikov od svojega krušnega očeta — politično penzioniranega g. dr. Kukovca. G. Spindler zna celo povedati v listih, da se JDS obnih zbiorov udeležujejo delegati samostojnih in narodnih socijalistov; a oficijelni glasili teh dveh pokopanih strank poročata čisto v drugem smislu in celo hudo napadata JDS. Z občnimi zbori uganjajo demokratje svoj prazni tam-tam, katerega niti sami ne verujejo, kaj se le širša javnost. G. oblastni tajnik Spindler, malo manj laži bi že pristojalo vaši starostil. Le pogledite prostore JDS oblastnega tajništva, so vedno skrbno zaprti v znak, da lahko opravijo gg. štajerske demokratje tajniške posle pri pokriti mizi Valjakove mariborske grajske kleti.

Prevzete južne železnice. Naša država je brez vsakega razloga prevzela južno železnico in je kljub temu, da je pri ravnateljstvu južne železnice v Ljubljani lepo število izvrstnih strokovnjakov, ki poznajo ustroj južne železnice, imenovala kot neke vrste jeroba Srba Deroko in kot pomočnike v jerobstvu kakih 12 radikalov, med katerimi se na primer g. Ivan Hribar toliko razume na južno železnico, ko zajec na hoben. Vsa ta mesta so sine kurc, katerih edini in glavni cilj je, izjednačiti južno železnico z državno glede prometa, komercialnega obrata in pasivne bilance z — državno železnico. Srb Deroko velja kot strokovnjak v železniških vprašanjih, a moderna uprava južne železnice mu dela preglavice — kljub dolgotrajnim referatom šefov posameznih oddelkov se ne more užiteti v upravo in pušča nerešene akte, kateri se kopičijo od dne do dne. Ta srbski jerob dobi mesečno stalno plačo 9.000 D. kolikor bodo znašali poststranski dohodki, še se ne ve. Komisija radikalcev-socijalistov ki pomaga izvrševati jerobstvo nad južno železnico, dobi lepe nagrade za razne konferenc, potovanja ja itd., kot stalno plačo vleče vsak član komisije mesečno malenkost — 3800 D. Čas ni daleč, ko bo južna železnica po zaslugi g. Iv. Hribarja postala pasivna. Spodaj ena zasluga radikalcev ved.

Nekaj zanimivosti od severne meje. Iz Remšnik smo prejeli naslednje poročilo: Preteklo nedeljo se je vršil pri nas dobro obiskani shod SKZ, kateremu je predsedoval g. K. Kaiser. Poslanec Vlado Pušenjak je pojasnil politični položaj in delo narodne skupščine ter pozival k vztrajnosti. Pred in po oborovanju so izražali domačini svoje želje, oziroma pritožbe glede postopanja

pokrajinske uprave v zadevi občinskih doklad, glede zanemarjanja cest od strani okrajnega zastopa, glede nastopa polkovnika Tosiča, ki je ob priliki naborov politiziral, glede postopanja pokrajinske uprave proti učiteljstvu itd. Poslanec je obljubil, da bo glede teh želj, oz. zahtev posredoval na merodajnih mestih. — V celnem okraju se ljudje muzajo nemškutarjem iz Marenberga, Vuzenice in drugih krajev v Dravski dolini, ki so toliko zabavljali čez Srbe in vse stranke, tudi slovenske, imenovali srbske ter agitirali za nemško stranko in kandidata Schauerja. Radi razcepjenosti socijalnih demokratov je brez zadostnega števila glasov odpadnik od vere protestant Schauer postal poslanec in se takoj pridružil velesrbski radikalni stranki ter podpira zvesto to velesrbsko stranko, ki nam naloga težka bremena in hoče vzeti vse dosežanje pravice. Nemški poslanci, ki radi bogatih Svabov v Vojvodini podpirajo samosrbsko vladno, so skrivni vsega, kar nam vlada v tako obilni meri deli. Gg. Langer, Lukas, Wrentschur itd., povejte ljudem v Ribnici in drugod, da sedi poslanec Schauer v vladni stranki v družbi samih zagriženih Velesrbov in 13. Turkov, da ni v vladni stranki nobenega Slovence in Hrvatov. Tudi pri nas je bilo 28 modrijanov, ki so volili nemškega protestanta, ki sedaj podpira politiko vlade proti Sloveniji; malo jih je že sram tega čina, mogoče se kmalu poboljšajo. — Letos je prišlo že precej turistov k nam in k Sv. Pankraciju. Zeleti bi bilo, da nas iz narodnih ozirov še v večji meri posečajo, saj nudi osobito Sv. Pankracij razgled, kakor malokatera zelo visoka-gora.

Na izrednem občnem zboru KKA «Panonija» dne 13. oktobra 1923 je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Milko Bedjanič, stud. med., podpredsednik: Jože Leskovar, stud. iur., tajnica: Berta Leskovar, cand. iur., blagajnik: Jože Voršič, stud. tehn., gospodar: Boris Verstovšek, stud. iur., revizorja: Jože Preac, stud., phil., Andrej Stok, stud. tehn., razsodišče: Zdenko Verstovšek, cand. iur., Marijan Stupica, cand. iur.

Koliko slušateljev šteje beograjsko vsenčilišče? To leto se je vpisalo na vse fakultete beogradske univerze 1614 dijakov in dijakinj. Od teh na juridično fakulteto 480 rednih in 80 izvanrednih, na tehniko 320 rednih in 18 izvanrednih, na filozofsko 480 rednih in 80 izvanrednih, na medicinsko 185 rednih in 15 izvanrednih, na poljedelsko 58 in na teološko 80.

V smrt iz strahu pred slepoto. Na zagrebški očesni kliniki je napravila samomor soproga železničarja Marija Horvat, ki se je nahajala tam na lečenju. Zdravila se je že dalj časa, toda vedno je videla slabše. Iz strahu, da popolnoma ne oslepi, je skočila skozi okno bolnice ter obležala spodaj na tlaku mrtva.

Redka požrtovalnost. V neki majhni vasi v bližini Kosovske Mitrovice je navadilo 10 oboroženih tolovajev, hišo Stefana Čuča, ki se je tje kaj priselil pred nedavnim časom iz Like. Ko so tolovaji oropali hišo vsega, kar se je dalo odnesti in domače trdno zvezali, so vprašali 70 letnega starega Čuča: ali naj sedaj zakoljejo njega ali pa otroka. Starec je odgovoril, če že mora postati eden smrtne žrtev, naj si izberejo njega kot najstarejšega. Roparji so nato umorili starca na najbolj grozovit način. Otroke so te zverine še mučili dalje časa, nato pa jih prepustile usodi in se izgubile neznanu kam.

Celo na ladajah ne trpijo latinice. Te dni se je zgodil od strani Srnao barbarški napad, ki mu je najti težko primera. Lokalne ladje, ki vzdržujejo promet med Bačko Palanko in Lako, so bile napadene od srnaovcev radi tega, ker posijo ob straneh napis v latinici. Srnaovci so udri na brodove, razbili šipe in odstranili napise v latinici ob navzočnosti straže. Ta drzni napad prismojenih nacionalistov in teroristov ter skrajne obsodbe vredno strankarsko postopanje policije je tako razburilo prebivalstvo, da je hotelo poseči po samoodpomoci in ga je od tega upravičenega koraka komaj zadržala oborožena sila. Konečno so oblasti vendarle izprevidele, da morajo kaznovati krivce radi ogroženja naroda, aretirale so dva člana Srnao in ju kaznovala na 14 dni zapore.

V loncu vrele vode je padel v banajskem selu Neleni triletni otrok Cvijeta Gaboroš v trenutku, ko mati ni pazila nanj. Otrok je umrl radi opeklin v strašnih mukah.

Invalidska prireditve v Selnici ob Dravi. V nedeljo, dne 21. t. m. se vrši v gostilniških prostorih g. Toplar veselica — vinska trgatve, katero priredijo selniški invalidi. Začetek ob 5. uri popoldne. Čisti dobiček se porabi za podporo ubogih invalidov in njih otrok. Odprite vaša usmiljena srca in spomnite se največjih žrtev svetovne vojne ter se veselice v obilnem številu udeležite.

Iz Celja.

Še nekaj spominov iz celjskega združnega slavlja. Iz Celja nam poročajo: Ob priliki združnega slavlja je posetilo naše mesto mnogo ljubih in odličnih gostov; opazili smo pa med njimi tudi dva »gospoda«, katerih prisotnost je mučno vplivala na Istrane in na naše ljudstvo v Celju in na Spodnjem štajerskem. Ta dva gospoda sta reprezentanta Samostojne kmetijske stranke ter vodita le politiko v oddelku za kmetijstvo v Ljubljani in sicer sta to gg. Sancin in Štibler. Prvi je odklonil oprostitev od vojaške službe, ni maral iti kot kmetijski učitelj med bedne Istrane in jim pomagati pri gospodarstvi organizaciji, temveč je pri nas v Celju kot mogočni g. «hauptman» rekviriral hišo, žito itd. in delal »kšefije«. Drugi je znan kot velik politik in mali zadržgar. Gg. dr. Božič, dr. Kalan, Jošt in drugi odborniki tukajšnje liberalne Zveze so radi povdarjali, da je prav za prav vse propadlo, kar je Štibler ustanovil. Edina zasluga,

katero mu ne krati nobeden izmed naših pravcev, je, da je bil vnel dopisnik «Nar. lista» in «Nar. tribuna» ter pozneje «Nove Dobe». Gospod Miloš je jako prožen v politiki. Od odbornika «Narodne stranke» je kmalu prijadral v demokratsko stranko, nekaj časa koketiral z zemljoradniki, dokler ni prispel v narodno edino zveličavno Pucljevo Samostojno stranko, kjer pa tudi ne misli dolgo ostati, temveč tako trenučno za prestop v kako drugo stranko. Gospod Miloš, svest si intimnih vezi samostojnežev z Zemjavom, je v «Jutru» delal reklamo za celjske združne prireditve. Ob tej priliki je zajahal starega liberalnega konjička pod naslovom — «depolitizacija» združništva. Gospod Štibler je v Celju politično združništvo osnoval, v Ljubljani pozna je v rokah samostojnežev se nahajajočo Zvezo in deluje, seveda prikrito proti naši celjski zvezi in za samostojno Zvezo. Gospod Štibler naj lepo molči o depolitizaciji, ker vemo, da on drugače misli in drugače dela, kakor misli. Pri nas vsi, ki poznajo prav dobro Sancina in Štiblerja, odkrito zabavljajo in se čudijo potrpežljivosti ljudstva, da posli take ljudi na vodilnih mestih v Ljubljani. Ob priliki preobrata so kmetijski učitelji izrekli o Sancinu unikatno sodbo in ga ni hoteli dejelna vlada sprejeti v službo. Puclj ga pa je, akoravno nima potrebne kvalifikacije, kot svojega agitatorja napravil za šefa očlunim strokovnjakom, ki lahko kažejo na sadove svojega dela, Sancin pa je na svoje neuspehe in — polomije. Prihaja čas redukcije, v interesu Slovenije bo, da se ta dva gospoda na razpolago Makedoniji ali Črni gori, kjer se njima mogoče posreči organizirati Samostojno kmetijsko stranko in se tako oddolžiti protektorju Puclju.

Iz Ptuj.

Nemškutarški Ptuj. Čudno se vam zdi, da ga se danes tako nazivamo, ko je že vendar dolgo od prevrata ter se že zdavna nahajamo v narodni državi jugoslovanski. Da so razmere v narodnostnem oziru slabe, ki kvarno vplivajo v mestu in v okraju, vam hočem navesti nekaj neprilik. Pri nas se vsako leto priredi precej veselice, družabnih večerov, gledaliških predstav in predavanj. Obiskovalci teh prireditev so po večini uradniki, dijaštvo, ter nekaj odvetnikov in trgovcev, kateri imajo denar. Pride tudi jako skromno število obrtnikov. Meščanstva iz starega Ptujja pri teh prireditvah ni. In zakaj ne? Po preobratu je bila prilika, da bi se te ljudi pridobilo s treznim delom, da bi se z zaupanjem na nas naslanjali, a to zaupanje smo si skvarili tako, da imajo danes Nemci bogato žetev med našim življenjem. Je tujak isti proces, ki nam je upropastil našo Koroško. Če je nemška prireditelj, se tare tam starega meščanstva vseh slojev — pri naših prireditvah prazno in skoraj primanjkljaj — pri njih težki lisecaki. Če priredijo Nemci svoj večer, povabijo in pošljejo vabila vsakemu obrtniku in hlapecu na dom in ker so gospod Pirich ali Spruschina rekli, moramo iti, hazne gospe milijonarke plešejo z obrtniki, usnarji in delavci — veselje traja do jutra, odnevi krasno uspele veselice ostanejo v srcih nam odtujenih. Pri nas je narobe. Pomnožen in širokem razpravljanju pri sejah se nalepijo plakati, veselice se prične. Dame čakajo v šotorih in če pride delavec ali obrtnik z žuljavo roko kupit črno kavo, ima milostljiva komaj toliko obzirnosti, da ga od daleč in po strani odpravi, na kakšna vprašanje se ji ne zdi vredno odgovoriti, ker ta zamazanec itak nima manire. Zatem se pa mora paziti, če kje kaj ne zabavlja. Seveda je takoj na cesti. Potek veselice je klavern, vkljub temu, da so nekatere dame in gospodje res požrtovalni. Se le proti koncu se razvnamejo lica, nekoliko teh, kateri majo denar, jamejo žrtvovati, de ne bo deficita. Na nemških prireditvah je ob določenih uri vse polno. Slovenci iz boljših krogov niti čnega. Ti se zbirajo po kavarnah ter se zmenijo, da gredo korporativno vsi, na nemško prireditve — tik pred zaključno uro — da vidimo, če je vse v redu. Nemci in nemškutarji sprejmejo pozni obisk lepo in manirih, samo paziti se ne sme na njih medsebojno mežikanje z očmi in skritih nasmehov, ki letijo na račun poznih obiskovalcev. Zgodil se pa, da je J. K., trgovec nasprotnega mišljenja preglasen v svoji pijanosti, poleg batn obsojen na 1000 D v dobrodelni namen. Nič za to! Če je kriv, naj se ga obsodi. Pri neki priliki pa se spoteče z davčnim uradnikom, posledica tega je 5000 D v dobrodelni namen. Ko je pa zvedel gospod K., da je J. K. spet v kaši, se je spravil kavarni K. nad njega in zahvaliti se je treznosti drugih, da ni drugi dan poleg oteklega lica plačal nadaljnih 10.000 D. Mogoče, da bodemo počasi gospoda J. K. vendar do tega pripravili, da bo priznal, da je v Jugoslaviji res lepo. . . . Nekateri trgovci in obrtniki, prišedši v Ptuj, so hoteli res v dobri volji pomagati naši narodni stvari, ali izgubili so zaupanje, ker sami niso bili že iz početka na mestu. Trgovci in obrtniki, katerega narodno prepričanje je neoporečeno, se krega, če ne kupiš pri njem, če pa prideš, zahtevanega blaga ne dobiš, ali pa še gospod po prestanem kavarniškem kravaču ponoči, drugega dne do 10. ure spi. Nekoliko boljše je z našo novo lekarno. Lekarnar ošvrkne povsodi, če ni kaj v redu, tudi ponči rad marsikoga, tudi se v lekarni vse dobi, kar je hvalevredno, ali priti pa moraš z receptom samo v gotovih urah, ker so gospod prišli zmučeni pozno ponoči domov, ter so še v stanovanju. . . . Na interpelaciji ožjih prijateljev: zakaj ni bolj točen, je odgovoril: Kaj me briga, saj samo enkrat živim. Mi drugi smo pa mnenja, da bi si vsak bolnik rad skozi točno postrežbo podajšal to enkratno življenje, pa ne, da še mora po dolgem čakanju iti k nemškemu lekarnarju. O drugih obrtnikih in trgovcih vam tukaj ne bom govoril. Imamo hvala Bogu nekaj častnih

izjem, ki so trezni delavci od zjutraj do večera ter so v svojem delu ostali značajni ter se niso dali vdinjati ljudem, kateri imajo narodnost globoko v srcu, na jeziku pa kšeft ter bi lastnega brata na meh odrli.

Katoliško izobraževalno društvo v Ptujju namerava pripraviti v letošnji zimski sezoni nekaj gledaliških predstav in družabnih večerov, na katere že sedaj opozarjamo naše somišljenike, da bo udeležba častna, kot pri vseh naših dosežanih prireditvah. Kot prvo bodo diletanti društva uprizorili narodno igro s petjem «Domem» v nedeljo 21. oktobra popoldne v mestnem gledališču. Vsi vabljeni.

Iz Maribora.

PREDSEDNIK MARIBORSKE ORJUNE IN KOMANDANT NJENE AKCIJSKE ČETE OBSOJENA.

Javnosti je še v živem spominu, kako je akcijska četa mariborske Orjune 21. aprila t. l. organizirano napadla pri belem dnevu v Jurčičevi ulici invalida in urednika g. Goleca. Orjunski pretepači, med katerimi sta se s svojim «junaštvom» najbolj odlikovala komandant akcijske čete Slavko Reja, ki je upravnik «Tabora» in pa predsednik mariborskih orjuncev in glavni urednik «Tabora» Jaka Rehar. Iz tepeča so izpustili orjunci g. Goleca s težko telesno poškodbo in vsega krvavega po obrazu. Ti «junaki» so se nato bahali po «Jutru» in po «Taboru», na kako «junaški» način da so dali duška svoji italijanski surovosti, ko se je lotilo 70 procentnega invalida 30—40 orjuncev. Zdravniki so konstatirali pri Golecu težko telesno poškodbo, državno pravdnitvo je obtožilo oba glavna krivca: Rejo in Reharja.

Dne 15. t. m. je prišla cela zadeva pred senat pod predsedstvom g. Guzelja. Gospod Rehar in Reja sta se moralā usesti na — zatožno klopo. Kot obtoženca sta se pač obnašala kot prava orjunca, ki sta rodod iz južnih krajev, kjer imajo elementi ala Rehar in Reja le tedaj korajžo, ako se spusti nad eno ubogo žrtev po 20—30 fanatičnih divjakov. Tajila sta in se izgovarjala z razburjenostjo, a že njuna obraza sta razodevala celi sodni dvorani, da sta jima strahopetnost in laž vsakdanja tovariša.

Med obravnavo je državni pravdnik g. Zorjan raztegnil prvotno obtožnico na organiziran in dobro pripravljen napad, kar je senat po tožadveni, enoglasni izpovedi prič tudi sprejel.

Oba obtoženca je zagovarjal dr. Irgolič. Zagovoru gospoda Irgoliča je sledilo posvetovanje sodnikov, ki je po pretoku dobre pol ure todelo tole obsodbo:

Slavko Reja se obsodi radi zločina težke telesne poškodbe na 3 mesecje ječe (ječe s postjo in trdimi ležišči) in plača 3.000 dinarjev za bolečine g. Golecu, 800 din. pa za zdravljenje g. primariju dr. Dornovškemu.

Jaka Rehar se obsodi radi prestopka lahke telesne poškodbe na štirinajst dni zapore (2 posta in 2 trdi ležišči) ter plača poškodovanemu 300 din. za poškodbo in 100 din. za očala. Oba obsojena nosita povrh še vse pravne in sodne stroške. Rejo je zelo osupnila ta obsodba, vse njegove feldvebelsko surove poteze so se skremžile kar na mah v izraz iznenadenja. . . .

Treba pa še pibiti, da je bodril med obravnavo s svojo navzočnostjo v sodni dvorani oba obtoženca — orjunsko strašilo dr. Cafatura. Gotovo si je prišel ogledat bolj od blizu zatožno klopo, kamor že tudi on davno spada.

Z obsodbo Reharja in Reje se je spet izpopolnil register kriminalnih tipov mariborskih orjuncev. Tokrat je zadel pecat kriminalnosti predsednika in komandanta akcijske čete. . . .

«Taboru» in celi mariborski policajdemokratski inteligenci je častitati, da trpi v svoji sredini v prvih vrstah na ječo ter zapor obsojena pretepača Reharja in Rejo.

Udruženju Jugoslovanskih novinarjev posebno slovenski sekciji je častitati, da si je izbrala za člana razsodišča g. Reharja, ki pozna tako «lepo» dolžnosti kolegialnosti. . . .

Za Reharjem in Rejo pride v najkrajšem času na zatožno klopo in pod ključ 19 orjuncev, ki so razbili Čirlovo tiskarno.

Se malo potrpljenja in v vrsti mariborskih orjuncev ne bo nobenega več, ki bi že ne bil sedel kot kriminalni tip v zaporu.

Se nekaj izza kulis junaštva mariborskih orjuncev. Drzavno pravdnitvo je obtožilo predsednika mariborske Orjune Reharja radi onih plakatov, v katerih je pezovala Orjuna svoje člane na boj proti Zebotovim bandam (katerih nikoli ni bilo) in radi tega, ker sestanke Orjune ni javljal policiji. Tudi v tem slučaju se je junaki junak obnašal kot zajec, ki se v slučaju nevarnosti potukne za grim strahopetnega zamikanja. O onih grozljivih lepakih noče nič znati ne predsednik Rehar, ne dr. Reisman, dr. Šnuderl in še razne druge orjunske «korifeje» nacionalističnega lažijunaštva. Vsi tajijo in plakati so se najbrž sami tiskali in nalepili. V ravno kar omenjeni zadevi je bil sicer «junak» Rehar oproščen, ampak videlo se je zopet jasno, da sta obrambno orožje orjuncev: laž in strahopetnost. Organizacija, ki ima na čelu in na vodilnih mestih tako strahopetne in lažnive elemente a la Rehar, se mora sama sesuti.

Orjunaši tepeni. Viljem Smolej in Josip Kasper sta tri brate t. j. orjunce Antona, Jurija in Petra Jurkoviča, dne 6. januarja t. l. v kavarni «Park» prav dobro nabila. Bila sta pri okrajnem sodišču za to obsojena vsaki na 300 D ali tri dni zapore, pri okrajnem sodišču pa oproščena, ker sodišče prič- orjunašev Milana Sertiča ni

hotelo verjeti, temveč je smatralo, da sta ravnala Viljem Smolej in Josip Kasper v silobranu in da ne moreta nič za to, če so orjunaši dobili lahke telesne poškodbe.

Orjunski pristaši na delu. V noči od 25. do 26. avgusta in sicer okoli dveh zjutraj so prerezali trije orjunci medicarju Francu Duheku na njegovem, pred frančiškansko cerkvijo se nahajajočim stojiščem z nožem strešno plahto. Pri Duheku uslužbeni učenec Ivan Krebonja je stražil in je videl, kako so rezali plahto. Ta je tekel po redarja, ki ga je na oglu Scherbaumovega poslopja našel in prosil, da vjame storilce. Ta jih je tudi dobil in prignal na stražnico. 16. t. m. se je zato moral zagovarjati: Jakec Anton, Tement Karl, oba čevljarstva mojstra in delavca Ivan in Matija Hrast radi poškodovanja plahte. Vsi štirje so trdovratno zatrjevali, da tega niso storili, toda učenec Krebonja, ki je bil zaslišan kot prič, je izrekel, da jih je spoznal in da dva od teh že od prej pozna. Trdil je tudi, da mu je Ivan Hrast grozil, da ga bo — — — — —. Obravnava je bila preložena.

Vendar enkrat! Mariborska carinarnica je pognala iz službe vsej mariborski javnosti slabo znanega orjunskega pretepača ter razgrajca Vugo. Vuga se je sedaj lotil neke vinske agenture, ker že ima v tem «kšeftu» dokaj prakse izza one dobe, ko je še bil goreč social-patrijot in «kletar».

Prof. dr. Pivko na učiteljskem predava na čuden način literaturo. Sokoli-učiteljski pripovedujejo, da so ta predavanja podobna člankom «Jutra», da gospod profesor napada ljubljanskega škofa, mlati okrog s šlagerji «vera je v nevarnosti» čisto v smislu liberalnih kulturnobojnežev, se zaletava v naše časopisje in na čuden način poveljuje demokratske voditelje. Gospod profesor se ne zaveda tega, da tako politikovanje v šoli preseda celo Sokolom, ki bolje poznajo Cankarjeva dela ko Pivko in vedo, da je Cankar sam obsojal način boja proti političnim nasprotnikom, kakor ga vrši gospod profesor — v šoli —. Gospod profesor bi si menda rad pridobil Voglarjevo slavo, a naj pazi, da ne bo lepega dne prestavljen iz Maribora v Črnogoro, kjer bo lahko — radikalno, a ne Zerjavovo sokolsko politiko vodil v šoli. Zanimivo bi bilo zvedeti, ali se ta politična akcija vrši v sporazumu z ravnateljem Pircem, katerega dolžnost bi bila izvršiti preiskavo glede teh famoznih predavanj o Cankarju, ki se celo v sokolskih krogih zelo nepopolno kritikuje.

Zrtev stanovanjske bede, priljazni nosač Dajčer se do danes ni dobil strehe. Pred mesecem je advokat dr. Tomšič po naročilu predsednika stanovanjske komisije sodnika g. Niko Vrabl vrgel ubogo družino Dajčer na cesto in sam zasedel stanovanje. Tomšič in Vrabl se še norčujeta iz uboge familije. Tako razlagajo pravico demokrati. Vrabl dodeli stanovanje vsakemu demokratskemu advokatu, a uboge ljudi meče pred zimo na cesto.

Tudi na mariborski bogoslovnici bodo trajale študije pet let. Mariborski škof dr. Karlin se je povrnil te dni iz Rima, kjer se je mudil pri papežu. Ko se je povrnil domov, je odločil, da bodo od letos naprej raztegnjene po vzgledu Ljubljane bogoslovne študije v Ma-

riboru na dobo pet let. Bogoslovne študije se bodo pred vsem razširile glede medroslovja, zgodovine, primerjave posameznih veroizpovedanj in praktičnih ved. Natančni novi učni raspored bomo objavili, kakor hitro ga bo poslala Ljubljana mariborski bogoslovnici.

Nadaljevanje 10. redne seje občinskega sveta mariborskega se vrši v petek, dne 19. oktobra t. l. ob 19. uri v mestni posvetovalnici.

Teženski izkaz o nalezljivih boleznih v mestnem okolišu mariborskem od 7. okt. do 13. okt. 1923. Gripa ostalo 1, novih 1, ozdrav. 0, umrl 0, ostane 2. Paratifus ostalo 1, novih 0, ozdrav. 0, umrl 0, ostane 1. Griža ostalo 12, novih 5, ozdrav. 9, umrl 0, ostane 8. Škarlajinka ostalo 7, novih 1, ozdrav. 3, umrl 0, ostane 5. Difterija ostalo 0, novih 2, ozdrav. 0, umrl 0, ostane 2.

Zaročila se je dne 15. oktobra gospodična Steva Lahovič, hčerka poštnega poduradnika g. Miha Lahoviča z g. Karlom Hošič, privatnim uradnikom. Obilo sreče!

Okrožje Jugoslovanske strokovne zveze Maribor vabi na sestanek vse služkinje. Sestanek se vrši v nedeljo, ob 5. uri popoldne v Lekarniški dvorani.

Sestanek v dvorani v Lekarniški ulici št. 6 sklicuje načelstvo Jugoslovanske strokovne zveze za nedeljo popoldne točno ob 5. uri za vse skupine in članice Ženske zveze, ki žele pristopiti k posmrtnskemu skladu. Kdor je že izpolnil pristopnico za posmrtni sklad, naj isto prinese seboj. Drugi dobijo pristopnico na zborovanju. Za odbornice in članice Poselske zveze je po omenjenem sestanku razgovor glede bodočega dela in določitve obnega zbora. Torej točno in polnoštevilo.

Predavanje zadruga «Mojmir». Ker se vrši v četrtek dne 17. t. m. v dvorani Ljudske univerze nujna seja društva Stanovanjskih najemnikov se preloži javna seja in predavanje kreditne in stavbene zadruga «Mojmir» ob istem času na drug lokal in sicer restavracije «Kosovo».

Gospodinjski koledar. Ponovno opozarjamo vse gg. trgovce, gostilničarje, kavarnarje itd. na oglase v «Gospodinjstem koledarju» Jugoslovanske Matice za leto 1924. Z nabiranjem oglasov smo že pričeli ter bomo nadaljevali do sobote, dne 20. t. m. Če bi se v to poplačeni nabiralci mogoče pomotoma pri kom ne oglašili, prosimo, da bi se dotični osebno oglašil v pisarni naše podružnice Sodna ulica 32, dnevno do sobote, dne 20. t. m. od 15. do 17. ure. — Jugoslovanska Matica, podružnica Maribor.

Dušica.

Poznala ga je dovolj in vedela je, da se ne bo ustrašil nobene nevarnosti. Pogumen je bil, drzen, in dano besedo je držal za vsako ceno. Če ga ne bo posvarila, utegne zaiti v zanke pretkanemu Francozu. Če ga pa v pravem času opozori na nevarnost, se mu morebiti vkljub vsem nevarnostim in vkljub Chauvelinu in njegovim vohunom posreči, da se srečno izmuzne in reši begunce.

In če ne, če bi res bila usoda močnejša in bi topot Chauvelin končno res ujel drzno «Dušico» v svojo past — pa bo vsaj ob njegovi strani s svojo ljubeznijo, ga bo tolažila, mu bo lajšala smrt, — in skupaj bodeta umrla, drug drugemu v naročju, v sladki zavesti, da je konec nesporazumljenj, da je ponos strl in da je ljubezen našla ljubezen —.

Njeno vitko telo se je vzravnalo v velikem, trdnem sklepu. To bo storila, če ji Bog da moči in ji pokaže pravo pot. Njene oči so zažarele v ognju ljubezni, od veselja, da ga bo kmalu spet videla, da bo z njim delila nevarnosti, — da bo, če treba, umrla z njim.

Njen otroško siadki obraz je dobil trde, odločne poteze, ljubko zaokrožene ustnice so se tesno stisnile. Pripravljena je bila, da umre z njim in za njegovo stvar. Na čelu med obrvmi se ji je zarežala globoka guba, ki je govorila o železni volji in neuklonljivi odločnosti.

Njen sklep je bil storjen, njen načrt narejen. Toda sama se ni mogla geniti. Chauvelin se je vedel, kje naj išče «Dušico». Dobil je v «Zadovoljnem ribiču» v pest papirje, ki so mu izdali shajališče beguncev. Pa kje ga naj ona najde —?

Vedela je, na koga se bo obrnila —. Šla bo k Andreju Foulkes. Percyjev najboljši prijatelj je bil in s ponosom se je spominjala, kako navdušeno je mladi mož vedno govoril o svojem skrivnostnem voditelju. On ji bo pomagal.

Voz je bil pripravljen, le preobleči se je še morala in se posloviti od Suzane, pa je lahko odpotovala.

Mirna in odločna je stopala proti gradu.

(Dalje prihodnjic).

Fižol in suhe gobe

kupuje vsako množino trgovina

A. Požar, Maribor, Gosposka 4

Veliko skladišče v gradu se odda v najem. Reflektanti naj se oglašijo pri g. arhitektu Glaser, Maribor, Meljski dvor. 630 3-1

Sveže kislo zelje, znano najboljšo kakovosti nudi M. Berdajs, Trg svobode. 629 3-1

Pletarje izurjene sprejme proti dobri plači od komada Pletarna v Strnišču, Slovenija r. z. z o. z. Stanovanje preskrbljeno. Delo stalno.

Kuharico išče župnišče. Naslov v upravnistvu. 1068 633 3-1

Gospodarski pristav

dostojen, sprejme se za imanje Rogoza.

Ponudbe s pričevali na:

K. Scherbaum in sinovi, Maribor
Grajski trg 7.

Originalno angleško blago za obleke po meri
raglane in zimske suknje je došlo

Izgotovljene moške obleke po raznih cenah. Plašči za gospe in kostumi se izdelujejo po meri. Najnižje cene! pri Najnižje cene!

Aleks. Starkel, Maribor, Trg svobode 6.

Širite "Stražo"!

Največja izbira modnega blaga za dame in gospode

srčice samoveznice lobuki čepice nogavice rokavice

Angleško in češko SUKNO

za povrhnjice zimske suknje plašče

SVILA

Crepe de China v vseh barvah

svila za padlago

pleteno in vojneno blago

Jumperi

svilane bluze

vedno najnovije in najboljše blago pri

J. Karničnik

Maribor, Gosposka ulica 15.

Na celem svetu znani kot najboljši. Podružnice in zastopstva v vseh mestih. Centrala za državo SHS Zagreb, Maruličeva ul. 5, II. k. Filijalka: Maribor, Solska ulica šte. 2.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Novo došlo!

vseh vrst angleško in češko sukno in drugo manufakturno blago, za jesensko in zimsko sezono. Cene resnično nizke, blago iz priznane najboljših tovarn.

Novo došlo!

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Vsak naj si ogleda zaloge in prepriča z enkratnim nakupom!